

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

POSUDEK

vedoucího diplomové práce doc. JUDr. Františka Novotného, CSc. na diplomovou práci Martina Tomáška – Nutná obrana – komparace se zahraniční úpravou.

- I. Diplomová práce je zpracována na aktuální problematiku, která podle mého názoru není dosud v teorii trestního práva rozpracována v potřebném rozsahu.
- II. Předmětná práce zpracovaná v rozsahu sedmdesáti dvou stran zahrnuje v první části stručné historické souvislosti vzniku nutné obrany (v podstatě od roku 1852 do roku 2010). Těžiště práce je obsaženo zejména ve druhé části – platná hmotněprávní úprava nutné obrany v ČR, kde se autor ve stručnosti zabývá znaky nutné obrany a charakterizuje útoky úředních osob a dětí, respektive nepřičetných osob. Dále se zabývá přiměřeností obrany a některými otázkami vybočení z mezí nutné obrany, putativní obranou a ve stručnosti automatickými obrannými zařízeními. Zajímavé jsou názory autora na koncepci návrhu trestního zákona z roku 2004 z pohledu § 29 trestního zákona, ve kterém došlo k doplnění ustanovení o nutné obraně v tom smyslu, že není trestně odpovědný ten, kdo odvrací útok, aniž byly zcela splněny podmínky nutné obrany, pokud tak jednal v silném rozrušení, strachu, úleku nebo zmatku způsobeného útokem. Zároveň došlo ke zpřesnění nevýstižného termínu „způsob útoku“, kde byly vyjmenovány i další okolnosti, které ovlivňují samotné obranné jednání napadeného v době útoku, a dále došlo k doplnění odst. 3, ve kterém se posiluje postavení obránce, který v důsledku subjektivních

pocitů vyvolaných útokem nesplní zcela podmínky nutné obrany. Autor tento návrh ve srovnání se slovenskou trestněprávní úpravou předmětné problematiky považuje za velmi zdařilý. Pravdou však je, že nebyl parlamentem přijat bez náležitého zdůvodnění. Proti těmto úpravám byly vzneseny námitky v literatuře poukazující na důkazní potíže ohledně některého takového subjektivního stavu (strach, zmatek, úlek). Souhlasím s názorem autora, že shora uvedená změna ustanovení o nutné obraně by daleko více chránila napadeného, který nezadal žádný důvod k útoku. Mám za to, že následky z takového protiprávního útoku musí jít výlučně k tíži útočníka a nikoliv napadeného. Snadno se v praxi totiž stává, že napadený použije ke své obraně takových prostředků, které má k dispozici a v dané situaci by mohlo dojít k hodnocení ze strany soudů, že obrana byla nepřiměřená. Mám za to, že všechny následky vzniklé útočníkovi nemohou jít k tíži napadeného. Závěrem je možno uvést k tomuto problému, že z důvodu účinnější možnosti obrany měl být přijat původní vládní návrh, který skutečně poskytoval oporu obránci ve specifických situacích a daleko lépe řešil otázku přiměřenosti obrany.

- III. Autor podle mého názoru správně vymezuje pojem útoku. Diskutabilní otázkou však zůstává, zda útokem mohou být i jednání nedbalostní. Lze souhlasit s názorem autora, že i útok vyprovokovaný je útokem ve smyslu nutné obrany. Ztotožňuji se také s názorem autora, že obranu nelze vyloučit proti některým případům útoků úředních osob. Pokud jde o obranu proti útokům dětí a nepříčetných osob, souhlasím s autorem, že podle okolností bude možno využít institutu nutné obrany. Rovněž nelze vyloučit postup podle ustanovení o nutné obraně v případě napadení zvířetem, které bylo na poškozeného poštíváno útočníkem.
- IV. Pokud jde o útok, ten v době jednání obránce musí přímo hrozit či trvat a směřovat proti některému ze zájmů chráněných trestním zákonem. Autor správně uvádí, že v praxi se mnohdy vyskytují problémy s vymezením případů, kdy již útok přímo hrozí. Mám za to, že této části mohl autor věnovat větší pozornost, rovněž tak pokud jde o ukončení útoku. Je třeba souhlasit s autorem, že obrana nesmí být zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku. Snad by bylo vhodné, kdyby

v této souvislosti věnoval pozornost objektivním a subjektivním souvislostem a neopomenul, že rozsah obrany napadeným mnohdy vychází z jeho subjektivního hodnocení útoku. Snad ani v případě, že neodpovídá realitě, nelze považovat obranu napadeného za „zcela zjevně nepřiměřenou“. Tedy pro hodnocení přiměřenosti obrany je významné subjektivní hledisko napadeného. V tomto smyslu souhlasím s autorem, že orgány činné v trestním řízení by při hodnocení obrany měly vycházet z těchto subjektivních souvislostí. Autor dále uvádí, že subjektivní pojetí však nelze absolutizovat, neboť by mohlo dojít k ospravedlnění závažných a základních chyb obránce, jeho zcela chybného hodnocení situace založeného např. na trestuhodné nepozornosti, v důsledku čehož by osoba neodpovídala za následky, pokud obrana byla v souladu s jejími mylnými představami. Nelze tedy zaujmout zcela subjektivistický přístup, když je nutno celou situaci posuzovat a hodnotit komplexně a v celém jejím vývoji. S tímto názorem autora nesouhlasím, neboť nelze požadovat po napadeném, aby v krátké době např. dvou až třech vteřin objektivně vyhodnotil situaci. Ještě jednou v této souvislosti podotýkám, že následky způsobené obráncem útočnickovi musí nést výlučně útočník a nikoliv napadený.

Pokud jde o problematiku automatických obranných zařízení, ta by si zasloužila širší rozpracování.

- V. V další části autor ve stručnosti provádí komparaci nutné obrany ve Slovenské republice, tuto část podrobněji charakterizuje. Stejně tak pokud jde o charakteristiku nutné obrany ve Spolkové republice Německo a ve Francouzské republice. Pokud jde o porovnání české a zahraniční právní úpravy nutné obrany, má autor za to, že podrobněji a účinněji je rozpracována nutná obrana ve slovenském trestním zákoně. Naproti tomu německou a francouzskou úpravu považuje za restriktivní.
- VI. Je možno konstatovat, že se autor s předmětnou problematikou zdařile vypořádal, i když v některých částech práce rozpracoval některé problémy pouze okrajově. Práce svědčí o solidní znalosti autora předmětné problematiky a jeho schopnosti ji vhodně prezentovat i s použitím praktických příkladů. Autor pracoval

1

samostatně a využil vhodné dostupné odborné literatury. Kladně hodnotím některé názory autora se snahou o zaujetí vlastního stanoviska k některým problémům.

VII. K systematice a rozsahu práce nemám zásadnějších připomínek.

VIII. Předmětnou práci hodnotím jako velice zdařilou s klasifikací „výtečně“.

Praha, 5. ledna 2017.

Doc. JUDr. František Novotný, CSc.

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
Katedra trestního práva